

into me, and You preserve it within me. You will eventually take it from me, and restore it within me in Time to Come. So long as the soul is within me, I offer thanks to You, Lord my God and God of my fathers, Master of all works, Lord of all souls. Blessed are You Lord, who restores souls to dead bodies.

One is to recite the following Morning Blessings whether or not they apply to him specifically, as for example, if he was awake all night and did not remove his clothes and put on others. However, if he was awake all night, he is to recite them only after dawn. If one slept during the night, he may recite them as soon as he rises, provided it is after midnight. If he was awake all night and heard the crow of the rooster after midnight, he may recite the berachah לשבר לטותו תורתו (. . . who gives the rooster understanding . . .). If he heard it before midnight, he should not recite the berachah but should wait until dawn.

Blessed are You, Lord our God, King of the universe, who gives the rooster understanding to distinguish between day and night.

Blessed are You, Lord our God, King of the universe, who opens the eyes of the blind.

Blessed are You, Lord our God, King of the universe, who releases the bound.

Blessed are You, Lord our God, King of the universe, who straightens the bowed.

Blessed are You, Lord our God, King of the universe, who clothes the naked.

בְּיָי וְיְאֱתָהּ מִיִּשְׁמְרָהּ בְּקִרְבִּי, וְיְאֱתָהּ עִתִּיד לְפָלְאָהּ
מִמֶּנִּי, וְלִהְיוֹתִיךָ בִּי לְעִתִּיד לְבֹא. כָּל זְמַן
לְשִׁבְתָּ שְׂמָחָה בְּקִרְבִּי, מֵאִדָּה אֲנִי לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵי וְיֵאָהֵב
אֲבוֹתַי, רַבּוֹן כָּל הַמַּעֲשִׂים, אֲדוֹן כָּל הַיְשׁוּמוֹת.
בְּרַחֲמֶיךָ אֱתָהּ יְיָ הַמַּפְדִּיל וְיִשְׁמָר לְפָנֶיךָ מֵתִים:

כל ברכות שהם דלילין מברך אשילין לן נכחייך ביה כגון שיעור כל הלילה לך שיש ברכין ולך לכה מהרי"ם אלה שחם יעור כל הלילה לך מהרי"ם ביה אלו מברך אלה אלה אלה שיעור אלו ואלו יעור כל הלילה ומהרי"ם ביה יעור מיד שבחייך ביה ונלכך שייהיה מחזית לילה בלילית חמם קול מרננת מהליל וחייל נכרד הנחן למכר ביעה חלל על שמיעה בקורס חזות לך מברך אלה תמחן עד אחר שיעלה עמוד הבאר:

בְּרַחֲמֶיךָ אֱתָהּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ מַלְכֵּךְ הַעֲזָרִים,
הַנּוֹתֵן לְשִׁבְתִּי בֵּיתֵךְ לְהַבְחִין
בֵּין יָאֵם וְבֵין רַחֲמֶיךָ:

בְּרַחֲמֶיךָ אֱתָהּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ מַלְכֵּךְ הַעֲזָרִים,
פּוֹקֵדָה עֲוֹנֵינוּ:

בְּרַחֲמֶיךָ אֱתָהּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ מַלְכֵּךְ הַעֲזָרִים,
מַתִּיר אֲחֵינוּ:

בְּרַחֲמֶיךָ אֱתָהּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ מַלְכֵּךְ הַעֲזָרִים,
זוֹקֵק כְּפֹפִים:

בְּרַחֲמֶיךָ אֱתָהּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ מַלְכֵּךְ הַעֲזָרִים,
מַלְכֵּךְ שֵׁשׁ עָרְמִים:

מששים במיתה²⁸, מה שאין כן ברכת מחיה המתים שבתפלה שהיא על תחיית המתים שלעתיד לבוא²⁹. אינו מברך ברכה זו אלא כשייקץ בסוף שנתו³⁰, אבל לא כל זמן שייקץ באיזו שעה שתהיה³¹. הישן ביום וניעור משנתו, יש אומרים שצריך גם כן לברך ברכת אלהי נשמה³², ויש אומרים שאפילו ישן ביום כל כך כמו בליילה, אין צריך לברך³³, שלא ניתקנו ברכות אלו אלא פעם אחת ביום, והוא בזמן שכיבה וקימה לרוב העולם, ונהוג העולם הוא לשכב בליילה ולעמוד ביום, אבל כשישן ביום נוהג של עצמו הוא, ולא על כך ניתקנו הברכות³⁴, וכן נהגו³⁵. המשכים לקום ויצטרך לישן שנית, יאמר ברכת אלהי נשמה בלא חתימה, מכיון שיש אומרים שאפילו ביום כשישן יאמר אלהי נשמה, ואחר כך כשיקום שנית יאמר בחתימה³⁶. ואם רוצה יאמר אלהי נשמה בחתימה בקימה ראשונה, ואחר כך בבוקר יאמר בלי חתימה³⁷. ויש אומרים שלא יאמר כלל בקימה ראשונה, אלא יאמרנה כשיקום בבוקר³⁸. וכל זה כשקם ממשנתו לעמוד וכיצא בזה, אלא שרוצה לחזור ולישן, אבל אם אינו רוצה לקום, אף על פי שעתה ניעור ודעתו לישן עוד, ודאי שאין צריך לומר כלל³⁹.

שאר הברכות. כששומע קול תרנוול מברך⁴⁰: ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם⁴¹ אשר נתן לשכוי בינה להבחין בין יום ובין לילה⁴², או: שנתן לשכוי כו⁴³, או: הנותן לשכוי כו⁴⁴. ויש גורסים, "להבין" במקום "להבחין"⁴⁵, ואין קפידא בדבר משום שינוי מטבע הברכה שענינם אחד⁴⁶. ויש שאינם גורסים כלל הסוים: להבחין וכו'⁴⁶.

וברכות הודאה אינן פותחות בברוך, כמו ברכת נשמים¹⁸, אבל אינה ברכה הסמוכה לחברתה, היינו לברכת אשר יצר, שהרי תיכף כשמתעורר משנתו חל חיובו¹⁹, ולפיכך רשאי לומר בבוקר בקומו עד אלהי נשמה בביתו, ובבית הננסת להתחיל מאלהי נשמה²⁰. וכתבו אחרונים שמכל מקום על צד היותר טוב יש להסמוך אלהי נשמה לברכת אשר יצר, כדי שתהיה ברכה הסמוכה לחברתה²¹. ויש אומרים המעם שאינה פותחת בברוך לפי שהיא סמוכה לברכת המפיל חבלי שינה כו' שאומרים קודם השינה²², והשינה שבאמצע אינה נקראת הפסק²³. אף על פי שכל ברכה צריכה להיות בשם ומלכות²⁴, בברכת אלהי נשמה אין מלכות, אפילו להסוברים שאינה סמוכה לברכת אשר יצר, שכיון שמוכיר בה שהקב"ה בורא הנשמות ונפתח בגופות ואחר כך נמלך מהם ומחזירן להם, אין דף מלכות גדולה מזו²⁵.

צריך להפסיק מעט בין "אלהי" ל"נשמה", כדי שלא יהיה נשמע כאילו הנשמה היא אלהי ח'²⁶. בירושלמי אמרו: הניעור משנתו אומר ברוך אתה ה' מחיה המתים²⁶, והוא בכלל ברכת המחזיר נשמות לפגרים מתים, ולכן יש אומרים שאם בירך מחיה המתים במקום אלהי נשמה יצא²⁶, ואם לא בירך ברכת אלהי נשמה עד אחר שהתפלל תפלת שמנה עשרה, אינו מברך שוב לאחר התפלה, שכבר יצא בברכת מחיה המתים שבתפלה²⁷. ויש ממקפדים בדבר, שברכת אלהי נשמה היא על ההוה, וכן ברכת מחיה המתים שאמרו בירושלמי היא על כוונה זו, שהחזיר לו נשמתו אחר השינה, שהיא אחד

32 שבלי הלקט שם בשם ה"ר שמחה וה"ר אביגדור כהן צדק; מאירי ברכות שם בשם יש חולקים. 33 מאירי ברכות שם; שם"ק שם; רמ"א בשו"ע רלא א. 34 מאירי שם. 35 ב"י סי' רלא. 36 מנ"א סי' ו. ס"ק ח בשם סדר היום. 37 שערי תשובה שם ס"ק ו. 38 פ"ח סי' מו. 39 שערי תשובה שם ע"פ הרמב"ם לעיל: בסוף שנתו. 40 סדר הברכות לפי גרסתנו בנמ"ו ועי' בדק"ם וברמב"ם סדר אחר, ועי' בארוכה על הסדר בשער הכולל לסידור הרב פ"א. ועי' להלן: סדרו וזמנו, שהסדר אינו מעכב. 41 כל הברכות הן בהזכרת שם ומלכות, עי' מאירי שם ס ב וברמב"ם שם ה"ד, ועי' ברכות, ולרוב הושמטו במקורות שם ומלכות לשם קיצור. ועי' מאירי שם שיש חולקים, ועי' הנ"ל. 42 ברכות ס ב. וכ"ה בסידורים נוסח אשכנז. 43 רי"ף ותוס' ורא"ש שם, וכ"ה בכי"מ, עי' דק"ם שם. 44 רמב"ם תפלה פ"ז ה"ד וה"ז; אבודרהם שם; מוש"ע מו א. וכ"ה בסידורים נוסח ספרד ונוסח האר"י. 45 שו"ת תשב"ץ ח"ג סי' רמו. בשם נוסח הרמב"ם בהל' תפלה שם, וכ"ה ברמב"ם כת"י תימנים, עי' שינויי נוסחאות ברמב"ם חוצ' ירושלים תש"ד. 46 תשב"ץ שם. 44א בה"ג ברכות פ"ט, וכ"כ התשב"ץ שם שבנוסח הגמ' אין זה.

ס' מו ס"ק יז. ועי' המנהיג דף ז ע"ב שסידר ברכת אלהי נשמה אחרי שנתו לשכוי בינה. ועי' מקור הברכות לסדר"ע שם. 18 תוס' ברכות יד א ומו א ופסחים קד ב; שבה"ל שם בשם יש מפרשים, עי"ש בארוכה; אבודרהם שם; מוש"ע ו נ. 19 שבלי הלקט שם בשם אחיו; טור שם. 20 טור שם; מנ"א ס"ק ח. 21 ב"ח ומנ"א וש"ע הרב שם. 22 ע"ע קריאת שמע שעל המטה. 23 מאירי ברכות ס ב; תוס' הרא"ש שם בשם הראב"ד; אבודרהם שם בשמו, ועי"ש שדחה כשמשקיים מצות עונה (ע"ע) הוא מפסיק. 24 ע"ע ברכות: שם ומלכות. 25 ב"י סי' ריד. וע"ע הנ"ל שם. 25 אבודרהם שם; עמרת וקנים סי' מו ס"ק א. 26 ירושלמי ברכות פ"ד ה"ב, וכ"ה במדרש שו"ט פ"ו. ועי' פירושים וחידושים בירושלמי לר"ף ניצבורג ח"ג עמוד 226 קטע מנוסח תפלה של בני ארץ ישראל: בא"י אמ"ח המתיר כבלי שינה המשמרני כאישון בת עין — המעביר שנה מעיני ותנומה מעפעפי (עי' להלן: שאר הברכות, שאצלנו המעביר שנה כו' היא ברכה מיוחדת) וכו', ומסיים: בא"י מחיה המתים. 26א פ"ח סי' מו, עי"ש בבא"ט. 27 פ"ח שם, ועי' משנה ברורה סי' יז ס"ק יב. 28 עי' אבודרהם שם. 29 שערי תשובה סי' ו, ועי' מ"ב שם. 30 רמב"ם תפלה פ"ז ה"ג. 31 כ"ס שם.

ברכה זו לא ניתקנה בעיקרה על התרנגול, אלא על האדם, מפני שהל"ב נקרא שכוי בלשון המקרא, כמו שכתוב: או מי נתן לשכוי בינה⁴⁷, והל"ב הוא המבין, ועל ידי הבינה אדם מבחין בין יום ובין לילה, ומפני שהתרנגול גם כן מבין זה ובערבייא קורים לתרנגול שכוי, תיקנו לומר ברכה זו בשמיעת קול התרנגול⁴⁸. ויש מפרשים שהתרנגול הוא השכוי שבברכה, ונקרא כן מפני שהוא צופה ומביט למרחוק, ש"ויבט"⁴⁹ מתרגם התרגום: ואסתכיי⁵⁰, או שנקרא כן מפני מראה כנפיו, מלשון משכיות כספ⁵¹, ואנו מברכים על בינת התרנגול, מפני שהוא דבר פלא, שאין בעולם מי שיוודע להבחין בין יום ולילה, ואפילו האדם, אלא התרנגול, והוא מצרכי בני אדם, שהם עומדים ממתם לקולו⁵². או שמברכים על הנאת האורה, שהתרנגול מבחין את האור, והוא נהנה לאורה⁵³. כשלא שמע קול תרנגול, וחרש שאינו יכול לשמוע, עי' להלן: סדרן.

כשפותח עיניו מברך: בא"י אמ"ה פוקח עורים⁵⁴, והיינו כשמעביר ידיו על עיניו⁵⁴, על ידי מפה וכיוצא, שאסור להניח ידיו על עיניו קודם נמיטת ידים⁵⁵, וברכה זו לפי הסדר ניתקנה קודם נמיטת ידים⁵⁶, או שבעוד שעייניו סגורות והוא אחוז בחבלי שינה הדרך למשמש על גבי עור העין בידיו⁵⁷ ומותר לעשות כן בלי נמיטה⁵⁸.

כשישב על מנתו מברך: בא"י אמ"ה מתיר אסורים⁵⁹, מפני שמניע עצמותיו שהיו כל הלידה ככפותים⁶⁰. יש נוסחאות שברכה זו לא הוזכרה בהן⁶¹.

כשלוכש בנדיו מברך: בא"י אמ"ה מלביש ערומים⁶². ולא דוקא כשישן ערום, אלא כיון

שלוכש מלבוש העליון שעליו מברך ברכה זו⁶³. וכשישן ערום, אף על פי שאי אפשר לו להתלבש עד לאחר שקם מן המטה, וברכה זו מברך קודם, מכל מקום מברך מלביש ערומים על חלוקו שלובש בעודו שוכב⁶⁴.

כשעומד מברך: בא"י אמ"ה זוקף כפופים⁶⁵, שכן כל הלידה היתה קומתו כפופה⁶⁶. הקדים ובירך זוקף כפופים לפני שבירך מתיר אסורים, יש אומרים ששוב לא יברך מתיר אסורים⁶⁷, שככלל זקיפת הקומה גם תנועת אבריו והתרתם ולמה יחזור לברך על זה שנית⁶⁸, ויש אומרים שכיון שניתקנו ברכות אלו צריך לברכן, ואין לחוש אם הפך הסדר⁶⁹.

וכתבו אחרונים להקל בספק ברכות ולא לברך⁷⁰. כשמוריד רגליו מן המטה ומעמידן על גבי קרקע מברך: בא"י אמ"ה רוקע הארץ על המים⁷¹, שהוא מצרכי בני אדם, שהבורא יתברך נתן כח שטח הארץ על המים, שהקוה את המים למקום אחד ונראית היבשה להיות החיים והצמחים עליה⁷².

כשמהלך — לצאת דרך⁷³ — מברך: בא"י אמ"ה המכין מצעדי נבר⁷⁴, או: אשר הכין וכי⁷⁵, על שהכין הקב"ה פסיעות רגליו ללכת בכל עסקיו⁷⁶.

כשנועל מנעליו מברך: בא"י אמ"ה שעשה לי כל צרכי⁷⁷, או: שעשית לי וכי⁷⁸, שכל זמן שהוא יחף אינו יכול לצאת ולעשות צרכיו וצרכי ביתו, וכיון שלבש מנעליו כאילו נעשו לו כל צרכיו⁷⁹. ויש גורסים: שלא חיסר מצרכי כלום⁸⁰.

כשחוגר חגורו מברך: בא"י אמ"ה אוור ישראל נבורה⁸¹, כי באזור תלויה נבורת הגבור, שבו תלה כלי זינו⁸², או לפי שהוא צריך לאזור את האבנט, כדי שלא יהא לבו רואה את הערוה⁸³. והוא הדין

ולפנינו בנ"י ישנו. 47 איוב לח לו. 48 תר"י ורא"ש ברכות שם; טור שם, עי"ש בפרישה וב"ח. 49 שמואל א יז מב. 50 ועי' רש"י ר"ה כו סע"א ונ"מ סנהדרין סג ב סוכות תרנגולת. 51 משלי כה יא. 52 אבודרהם סדר תפלת חול. 53 תוס' ברכות שם ד"ה כי שמע; ש"מ"ק שם. 54 ברכות שם; רמב"ם שם ה"ד; טוש"ע שם. ובס"מ דרך ארץ רבה פי"א: המתהפך משנתו על הצדדיו אומר פוקח עורים, ובני' הגר"א שם: מתיר אסורים. 54 רמב"ם וטוש"ע שם, וכך גירסתם בנ"מ: כי מנת ידיה על עיניה. 55 ע"ע נמיטת ידים (א). 56 פרישה שם בפ"א; ס"ז ומנ"א שם, ומתאים יותר לסדר הרמב"ם שלובש קודם ואח"כ פותח עיניו, עי' מערני יו"ט על הרא"ש סי' כג אות ע. 57 פרישה שם. 58 שערי תשובה שם. וע"ע הנ"ל מחלוקת אחרונים אם מותר לננוע מבחוי. 59 ברכות שם; רמב"ם שם; טוש"ע שם. ועי' לעיל ציון 54 גי' הגר"א בס"מ דרך ארץ רבה. 60 אבודרהם שם; כ"י שם. 61 עי' דק"ם שבש"ס כ"מ אינה, וכ"כ האבודרהם שלא נזכרה בנ"מ. ועי' טור בשם רב עמרם גאון ובסדר ר"ע השלם דף לה ובהערות מקור הברכות שם עמוד 59 ובהנחות דק"ם

ברכות שם; טור שם, עי"ש בפרישה וב"ח. 49 שמואל א יז מב. 50 ועי' רש"י ר"ה כו סע"א ונ"מ סנהדרין סג ב סוכות תרנגולת. 51 משלי כה יא. 52 אבודרהם סדר תפלת חול. 53 תוס' ברכות שם ד"ה כי שמע; ש"מ"ק שם. 54 ברכות שם; רמב"ם שם ה"ד; טוש"ע שם. ובס"מ דרך ארץ רבה פי"א: המתהפך משנתו על הצדדיו אומר פוקח עורים, ובני' הגר"א שם: מתיר אסורים. 54 רמב"ם וטוש"ע שם, וכך גירסתם בנ"מ: כי מנת ידיה על עיניה. 55 ע"ע נמיטת ידים (א). 56 פרישה שם בפ"א; ס"ז ומנ"א שם, ומתאים יותר לסדר הרמב"ם שלובש קודם ואח"כ פותח עיניו, עי' מערני יו"ט על הרא"ש סי' כג אות ע. 57 פרישה שם. 58 שערי תשובה שם. וע"ע הנ"ל מחלוקת אחרונים אם מותר לננוע מבחוי. 59 ברכות שם; רמב"ם שם; טוש"ע שם. ועי' לעיל ציון 54 גי' הגר"א בס"מ דרך ארץ רבה. 60 אבודרהם שם; כ"י שם. 61 עי' דק"ם שבש"ס כ"מ אינה, וכ"כ האבודרהם שלא נזכרה בנ"מ. ועי' טור בשם רב עמרם גאון ובסדר ר"ע השלם דף לה ובהערות מקור הברכות שם עמוד 59 ובהנחות דק"ם

וישוב אל הארץ כשחיה החרה תשוב אל האלהים²⁸. כל זמן שהגשמה חלילה בקרבני מודה אני לפניך ה' אלהי ואלהי אבותי, מודה אני לך שאחיה אדון וזכור כל המעשים ומזומר קודמתי גם אני, ואמי חלילה²⁹ כי אינו מחזר לא לשעלה ולא למטה אלא הרי כדבר החלי באייר והרי הוא כמו חולה ארץ על בלימה³⁰. כל דבר שאין לו סמיכות ממשיהו קודא חלי. לפגרים מהים, כשהוא מחזיר גשמת לפגרים מהים קשה להם בהגהם. זהו בפקי חלק³¹. ואומר עוד אדון כל המשמות³². בא"י העתיד להחזיר גשמות לפגרים מהים³³. ע"ש דכתיב בפגרי האנשים מהם³⁴.

וברכה זו שפרשנו איהו פותחת בברוך לפי דברי היא כסמכה להברחה אע"פ שישו ביניהם. ולהחזר מזה לפי שאנו מדברים כמה פעמים בתנים ואין לנו כח לעמוד אנו אומרים אותה אחרי רופא כל בשר ומפליא לעשות³⁵.

שמע קול הרנוגול אומר :

בא"י אמ"י. יש כאן כמון הנהרות שם ומהלכות ולא חשיבא כסמכה להברחה, כיון שדברים אלו באין דרך מקרה, אולי ישמע או לא ישמע. וכן בשאר ברכות וברות. ועוד מטבע קצר הוא³⁶. אשר נתן לשבוי ביה. ע"ש מי נתן לשבוי ביה³⁷, וזהו דבר גדול, שהרי אדם נחמה ממנו אינו יודע להבחין, ולא שום בריה אחרת הנחמים במהו חוץ מפעל דבר זה. וגם זה צרכי אדם. שאדם קם ממשו לקול הרנוגול, ולכן מברכין על בינתו³⁸. ולכן אין אומרים לבחזר אלא להבחין, שיבחנו (הבריות) וידעו שמהויל היום. ואין לפישי כתי להבחין והרנוגול שנתן לו המקום ביה. כי מה מרדית הוא בכה.

ויש עוד לפרש להבחין הרנוגול, לפי שאינו רואה בלילה ומצטער לחזור על פרוכטה, שהוא רעב ואינו יכול לחזור אחריה. וכשמוגיש היום גועה ושמו על בליל ויורד ממקומו, וגם בחצי הלילה מרגיש ונועה ושמו לומר כבר יצא הצות לילה, אבל אינו מרדית בהבחת הצות לילה דבר, אלא שידע כי אין כי אם הצות הלילה עוד לבא.

שכרי הוא לשון הכטה והכונה כדאמ' ³⁹ שטוכה ברות הקודש. ועל שם זכמותו. ללש בגדיי מברך כמו כן בהזכרות שם ומלכות מלפני ערומים. ע"ש וע"ש

יב. ג. ע"י דק"ס ברכות מ. ג. 25 ארז נר. ג. 25 טו זא. ג. 26 לאפקי מלוי שאינם אומרים, אבודותם מא. 27 ע"י דק"ס ברכות שם. 28 ישע"י טו. כו. 29 וזכור שטוכה לברכת המלל, ומפני שפגרים סמכה אשר יצו, אע"פ ששייכות להמפיל, וע"י מאיר ברכות מ. ג. אבודותם מא. 30 ע"י חוסי ברכות מו. א. ד"ה כל. 31 ארזי לת. לי. בפי' : הנתן לשבוי ביה. 32 ע"י חוסי רבינו יונה ורא"ש ברכות מ. ג. וע"י

קרי. ואלו יהיו חלומות רעים, ע"ש והחלמיני והחזיקיני. ולא ההוררים רעים. שלא אבא לדי שום החרה עברה אפי' בחלום. והוא מטתי שלמה לפניך, שלא יצא מתשמישי עם אשתי שום ווע פסול, כמו שאמר ביעקב⁴⁰ שזוהי מטתי שלמה שלא נמצא פסול בורעי. והעמידני בשלום, פי' מן המטה. לחיים ולשלום. שיש בני אדם שרוחות וליליין מודים אותם בלילה, והאירה עיני פן אישן המתי. כלי שחוזר כי גשמתו ולא תוא שנתו שנת עולם בא"י המאיר לפי העולם. שמעמיים ממטתם עם אורת היום לכתה לעסקתם.

רבותנו תקנו ברכה זו שאמרנו וכמה שאר ברכות, לפי שצריך אדם לברך המקום על כל מעשיו ועניויו. כדאמ' בתהומות⁴¹. אמר הקב"ה כשם שאני זקיק להחריד גשמים וטללים לגול והצמחים לחוזית הבריות, כך הוא זקיק להחפיל לפני ולבדך אחי מעין מעשי. ולא תאמר אני בריות מה אני מתפיל. אמר ר' אלעזר לא תוא בוסר בשעת חריית וזהו היצור שוער ולא בצד⁴². וכן בגמרי ליתן לו מעין ברכותיו⁴³.

ובבבקי כשייקץ משנתו אומר :

אלוהי גשמה שנתות פרוייה ויא, כי ממקום סהור היא גוורת. והכי אמרין בגמ' ⁴⁴ שאמר לו בשעת לידה, הוי יודע שהקב"ה סהור ומפורתי סהורים ונשמה שנתן בך סהורה. כל זמן שאחיה משמרה כשהיה מטוב, ואם לא הרי הוא נוטל אותה ממך. אחת בראת, על שם וברוא רוח ז'. אחת יצירתה, ע"ש יוצר הריים⁴⁵. לאפניו⁴⁶. בגדה יו מקמת יוצר הריים ורוח וטוב וברוא רוח שימ לאפניו⁴⁷. מכלל שהיצירה קיימא ארוח כמו אהריים. אחת נפחת, דכתיב, ויפח באפי נשמת חיים⁴⁸. ואחת משמרה בקרב, פי' כל זמן שדיא סהורה. שאין הרוח יכול ללכת חוץ מהגוף כראונו. ואמר משמרה ע"ש את נפשו שמור⁴⁹. ואחת עתיד ליטלה ממני בסוף ימי שגורתי ל. ואחת עתיד להחזירה בני לעתיד לבא. פי' לתחיית המתים, ר"ל כל זה אחת ערושה לי ואי אחת נוטל שכר מן הגשמה שהלית לי. וגם הארץ אינה נוטלת שכר מהעפר שהלית. וממך יש ללמד (מכלל) לכלל מלויים שלא יסלו רבית מהלאתם. כדאמ' בתהומות⁵⁰ הניטל רבית אומי להקב"ה ואין אחת נוטל מעולמו שכר שהבריות בתוכו. שכר הארץ שאחיה משקה, שכר צמחים שאחיה מעליה. שכר מאורות שאחיה מאיר. שכר גשמה שנופחת. שכר הגוף שאחיה שומר. אמר הקב"ה ראו כמה הלויתי ואינו נוטל לא שכר ולא רבית. כמה הלוית וארץ ואינה נוטלת רבית. אלא אני נוטל הקוד שהלויתי והיא נוטלת את שלתי. שנא'

11 ע"י ישע"י לת. טו. והחלמיני. 12 ספרי זכריה לא. 13 תהומות מקץ. 14 אינו לי. יס. 15 ברכות מ. א. אלקי ושלמה. 16 דוד ל. א. 17 ע"י עפסי. ג. ג. 18 שם י. ג. 19 כג. א. 20 ברא. ג. ג. 21 איוב ג. ו. 22 שמו"ל לא. חס. 23 קולת

כי י נפק מביית הכנסא אומר אשר יצר, וכי מתער אומר אלקיך נשמה וכו', שמע קול תרנגולא אומר אשר נתן לשכור וכו', ופי פקח² עיניה אומר פוקח עיוניו, כי קאים אומר זוקף כפופים, כי לביש אומר מלביש ערומים, כי אסור דמינייה אומר אחר ישראל, כי פשיט רגליה לטווייה³ אומר רוקע דארץ על דמיים ליהילוך בני אדם. כי טאים מטאניה אומר שעשיתה⁴ כל צרכי, כי משייה ידיה ואפיה⁵ אומר נטילת ידי. ואומר המעביד שינה וכו', הכי איתא במטי ברכות⁶, שלא כסדר, וסידרם רבותנו בתפלות הכי, כמו שאנו קוראין.

[ד] הנתון לשכור בינה

וילשכווי ביניה שכור היינע ראוייה¹, שהרי התרנגול יודע לכיין תחילת כל שעות הלילה² ואינו עוצק פוחת משבעה פעמים בכלילה³, לקיים מה שז"ל: שבע ביום⁴ הילחתיך וכו', וג' פעמים שהתתנגול יודע לכיין, ותע שהרי בעת שהדין בועט, עומד על רגל אחד⁵ ועומע עין אחת מחמת יראה, וכרבולתו נעשה לכן⁶ ושהו הוא לבלעם הרשע לג' דרכים, מה בלעם סתום העין אף תרנגול כן, מה בלעם צולע, אף התנגול עומד על רגל אחד. ומזה⁷ ידעם לידע לכיין אף התנגול יודע לכיין⁸ ולמה יש לו כרבול בראשו נראה כמו כתר יתור מכל העופות, שתרנגול ואומר⁹ של חיות⁶, ולהכי יראה מן השידים⁷. ותתנגול שחור, האבנים שנמצאו בספק⁸ של הים לבנים יהלם עליהן, ומצאו דין בעיני כל רואיו, ועין הרע שקורין פיישו לא ישלח בהן.

אשר נתן לשכווי ביניה כד שמע קול תרנגולא, שכור זה תרנגולת. תרנגול, לשון נטריון כמו: בתרה בלבי, ובן שמרן, גייל כמו גילה. שעולתה למעלה, כי אין איש יכול לישב כי אם על דבר משופע שאין לו כרדי רגל, כמו לאורין, ומה שמקשקש קודם קריאתו, כדי שיהיה לו כח להגביה קול, אבל

- 1 ברכות ט, ב. 2 בגמרא: כי פתח כו' כי זוקף לימא ברוד זוקף כפופים. 3 שם: כי אסר דמיניה כו'.
- 4 כבידת הדיין הורמב"ס: שעשית לי כל צרכי. 5 שם: כי משי ידיה לימא ברוד אשר יצר וכו' כי משי אפיה לימא ברוד המפריד וכו'.
- 6 שם.

[ו] 1 בארית לה לו: מי נתן לשכווי בינה, ומתגמלין ריבט (שממ"א ז מבי) ואיסח"י, וברכ"י טו ז הוטי — אסתרי. וכן ימצפה" (בראשית לא מט) סתותא, ורש"י בארית שם פירש: שכור זה התתנגול לישן חממים, ו"א זה הלך שהוא טובה ומחושב או תגולדות, וברכות ט, ב כי שמע קול תרנגולא לימא ברוד אשר נתן לשכווי ביניה, ובראשית שם כתוב שנהל שכווי הולך הוא המין תל יד הבינה את המין כן יום לילה, ומתגמלין שם כתוב שנהל שכווי הולך הוא המין תל יד הבינה את המין זו לומר בשעת קריאתו התנגול. 2 ברכות ז, א הובן הלך שעי קמייתא זו חיותו ותרנגולת דתתנגולא וקרא אחד כרעא וכר בהדיא שעתה לית ביה שורייקין סומקין. ועי' יומא כ, ב. 3 ברבנן הויי במדבר כד ב: ואמר כי התנגול קודא שבעה פעמים בלילה, ומקור הברכים ביפירי שיריה" פיד שהתנגול מתעורר ומשבח בשבעה קולות עיין שם. 4 תהלים קיט קסד. 5 ע"י ברכות שם פירי שיריה שם תתנגול מה הוא אומר וכו'. 7 בירי פלי"א וקיי"א פיה"א פגע ביה שרא 6 ע"י פירי שיריה מן דרמיכות שרי דין עם דין קרא תרנגול עישי. 8 בופק. 9 קולות ב ב. שמרין רבתי דרחתא מן דרמיכות שרי דין עם דין קרא תרנגול עישי.

בא"י המתוויר נשמות לפגורים מתיים כשאדם ישן שוכב כמת, והקב"ה ילוקח נשמתו, וכשפקיץ משנתו הקב"ה מחזיר לו נשמתו, וידע שיהיה המתים, והז"ל: חושים לבקרים, שמתוהו הגשמה לנוף בכל בקר. רבה אמנותו, שותהיה המתים. וכוז הרבכה מ' תיבתו³⁵, כנגד מ' יום של יצירת הולד³⁶. ויש שיש בו מ"ג³⁷, כי יצירת הולד מ' יום וג' ימים לקלט הורע.

[ד] ברכות השחר

(סדרות התפילה)

אשר נתן לשכווי בינה ט"י תיבות, נגד י"ב שעות בלילה, וג' שעות ביום אז הוא קורא והוא מבין. שלא עשני גוי, שלא עשני עבד, שלא עשני אשה, בכל אחד ט' תיבות, כולם כ"י תיבות, נגד כ"י אותיות שפטורים ממקמתם^א. מגביה שפלים ח' תיבות, נגד ח' שבתות בהלל עבדי ה': עם המגביה, [נהליל] עבדי ה', א', את שם ה', [ב] מבורך ג', מהללל, ד', רם, ה', ועל השמים, ו', מי כה', ז', המגביה ח' ה'.

פוקח עורים ח' תיבות, נגד עושה שמעם וארץ², עם פוקח עורים ח' שבתות. מלביש ערומים ח' תיבות, נגד ח' מלבושים הגדה בשוה מתנהיג³. זוקף כפופים ח' תיבות, נגד (זוקף) [טומן] ה' לכל התפולטים⁴, ז' תיבות והקייאתא אחת.

מתני אטוריים ח' תיבות, נגד עושה משפט ללשונקוים לכד ה', ח' תיבות. ורקע יו"ד תיבות, נגד הפסקין כי לשלג יאמר היו ארץ.

אשר הפך י' תיבות, נגד ו' אבירים בחורים [בגליון כ"א: ב' אזנים, ב' נחלים, א' פה אמה ב"ה מוציא מיעים א' הרז יו"ד חורים באדם]. ומצערני גבר יו"ד תיבות, כנגד י' אבירים בקיסול⁵ וי' פיסאות מהלך יום⁶. שעשית לך, י' תיבות נגד י' שלישים באדם⁷. וי' הליכות ציור משה לישראל בחומש⁸.

אשר ישראל ט' תיבות נגד אנכי, ואני נתאודו בחול גבורה בתורה. [וכן ה' שוה לעמו יתן ט' תיבות⁹].

- 34 אכה ג כג. ועי' תנרבי"א פ"ב. 35 אם נשמיס יראתה עתה לטלה פמי ולתחזיה כי לעתה לבא.
- 36 מהו ל ב. 37 כבידת התפילות רבתי פליה: מלך כל העולמים אודן כל המעשים.
- 38 בברכות כא, ב.

[ד] א) ראה להלן בסידור דרכותה שיש מהם שפטורים בכל או במקצת דיני החרה שנתנה בכ"י אחריות. ב) צריך להלן בסידור. ג) תהלים מז קמו. ד) משליל לא י, וכנראה שהם שנים מברכים, שש וארומן, סדין, וחמור, עת, והודי לבושה. ה) תהילים קמו די. ו) שם קמו ג ז) ארז ב' ג. ח) עי' בברכות מז. ב שני נקבים יש באדם אחד מוציא שותן וכו'. ט) אולות פ"א מ"ח. י) פסחים צד, א. יא) נדריים לב, ב. יב) עי' להלן שצדין. יג) תהילים כט יא.

[ו] שלא עשאני גוי ושאר ברכות השחר

וישלא עשאני גוי בדרך הגוף כל הנשמות הן של ישראל הן של גוים, אלא שיש כוחל מבריל ביניהם, והנשמות הן סמוכות אצל הגוים, בקרוב היה ראוי להיות גוי, אלא רחמי (שזקב"ה), ותוע כי הגויים מתייחדים² מחמת שונמתן היו קרובין בגוף לישר שבגבר.

הגוי ג. ברכות, דגוי, רעבד, ראשה, וכל אחת טי היכות נמז³: אנבי ד' אלקיך וגו', והאנבי תמצא טי היכות בפסוק, והתחילת פסוק⁴ ויקרא אל משה, תמצא טי היכות, וכמו הן תמצא מאלפא מאלף ועד ט', שהן יחידות, ומי עד צ' שהן עשיריות, ומק כסיום קשר"ת מאיות, הרי"ד מאות, וק' הארובה ד' מאות, ומ"ם סתומה ו' מאות, ותי"ץ ארובה ז' מאות, וק"ף ארובה ח' מאות, וצ' ארובה ט' מאות. נמצא סף קר שות עם הכפולים יהיו.

שלא עשאני גוי שלא עשאני עבד שלא עשאני אשה. במחנות בפרק התכלת⁵ תניא אי"י יהודה חייב אדם לומר ג' ברכות שלא עשאני גוי, ולא שייך במצוות, ואין לו שבר בעמל כי אם כמי שאיט מצודה ועושה, שלא לקח נשמה של גוי מן הפרגה והמצווירין בו נפשות של ישראל⁶, הפרגה הוא הגוף דאמר⁷ עד שיכיל כל הנשמות שבגוף, ולא לקח שם נשמת גוי או עבד והטיל בטופו, ולא נשמת אשה לבראות אותה נקבה. גוי אין לו שבר וכל הגויים כאין גנדי⁸. ועבר אין שייך בכל המצוות כמו אשה⁹, וחשוב בהמה¹⁰, שאין לו חיים וי, ויול טפי מאשה¹¹. ואשה נמי לא שייכא בלימוד ולא בכל המצוות. וטי היכות בכל אחת, שכלם פטורים מן החובה כולד¹², ובאלו ג' ברכות כ"ז היכות שהם פטורים ממקצת החובה שיש בה כ"ז אחריות¹³, וכמו שאומרים ג' ברכות טי טי טי שיטת החובה צרכה שחזתה ג' פעמים טי אחריות למשפחה¹⁴, למדמה ג' משפחות, לפי שכל העולם כולו יצאו מגי שם חם ופת.

ומה שאין אומרים שלא עשאני בור ודאמר¹⁵ בפרק התכלת¹⁴ שחייב אדם לברך. לפי שאין כל העולם עוסקים בתורה וברוך ארץ¹⁵, כמו שאנו מברכים

[ו] 1 וזה למעלה ט"ו ג שאוצר והנשמות יגוף, שמו, וזהו כמפור. 2 אפשר שצ"ל: מתייחדים. 3 שמת כ"ב 4 ויקרא א. א. 5 מג. ב. ועי' תוסי' ברכות פ"ז (ותי"צ עמ"כ 33), יודיש ברכות פ"ט ה"א, סידור ירש מברומיזא עמ"כ ד"ה ושי"י. 6 וזה למעלה ט"ו ג משי"ר בהנה"ה 17. 7 יבמות מג. ב. 8 שפיעה מ. י. ועי' יודיש ברכות שם. 9 עי' רש"י מנחות שם. 10 עי' יבמות ס"ב. 11 קודשין ס"ז, א. ועוד: עם הזמורה עם הזמורה להזמור תבקרדשין ס"ב. ב: מעיקרא בהמה. 12 מנחות מז. א. 13 עם ל. א. 14 עם מג. ב. אי"י אחזא ב' יצקב שמקיה לפרה זהה קא מברך עם מצנ"ד. 15 א. א. 16 מנחות מז. א. 17 א. א. 18 א. א. 19 א. א. 20 א. א. 21 מלכים א' א. ב. ובסנהדרין שלא עשאני בור, אמר ליה כליה היא נמי. ובתוספות שם כהוב: אבל אבר לא מבריקין דאנו מצוי דחיי כל שאינו לא במקצת ולא במשנה ולא בדרך ארץ. ועי' תשובת הגאונים בספר"ג השלם, והובא בספר"ש ועמ"כ ד' מהד"י, המהני טי א. ועוד. 15 אפשר שהיכות שאין לברך בור, כיון שרוב העולם אינם עוסקים בתורה ואינו דומה לברכה שצ"ה שכולם מתעספים בהם, וראה לצ"ל מהתוספות ואמשר שמתברך למה שכי רציץ שאין מברכים עומה ישראל בתפארה לפי שאין עשית סוד נהמת

גזילים אין מקשקשין, אבל בלילה שינה מחלישן ומקשקשין. ובלילה קול קצור אבל לעת בקר מאביבין קולם. לפי שכוכב המה עולה. וכשמשמים יודים למחר קורים מהרה. כי יש לו בינה מהי העתים משתנים, כי העין נכנס בחושים ומתפשט בנינים בנאותיו ומריח העתים, ועומד ומריח בלילה באדם קומי רוחו בלילה¹⁰, והשר בורה, כי רגל דומה לרגל של שד בראותא בברכות¹¹. ובלילה אין קול ערב כמו לפנות בקר. וזה להבהיח בין יום ובין לילה. ולא יקרא בלילה פחות משבע פעמים¹², על שם יום¹³: שבע בראותא ואת ליה מעברותא בדיקניה הם ב' חתיכות של בשו, דאמר¹⁴ בחלק¹⁴ מאן דאית ליה מעברותא בדיקניה כולא עלמא לא יכלי ליה. ויחדע כעסו של הקב"ה אימתו רוח בתלת שערי קמיתו¹⁵.

יש לו בינה י"ב שעות בלילה וגי שעות ביים הרי ט"ו, לכן תקנו ט"ו היכות ביו הברכה. וכשבעס, הקב"ה טוגר עיניו ועומר על רגל אחת כבלעם שירע לכוין, ועין אחת היה לו שחום העין¹⁶, וחגז כרגל אחת וילך שפי¹⁷. והתרגל נואף מכל העופות¹⁸, לפי שכל העופות ונבחותם למשה יודין ולתרגל למעלה, והואה דקבד אחוריה ומתאוה לקבד שמגדבה זובה למעלה. וכמו דאמי בבמה בהמה¹⁹ הרחלים יצאות שחוחות, מאי שחוחות שאחוזים האלה שלח למעלה כדי שיעלו עלידן זכרים, וכן בלעם רבע אחתו דחויב²⁰ והדסכן הסכמי, כמי²¹ וחוץ לו סוכתו, ונחית²²: אשר רכבת עלי, בגמ'²³ אשר רכבתו. וי' פעמים קורא בלילה ובלעם אמר ז' וישא משלו, והכל מכין כמגז²⁴.

ולפי שנתן לו בינה וקורא להבריח המיניקים מברכים עליו לשכוי בינה, הוא תרגל, שכן ברכי בינה זהם קורים שכוי לתרגל²⁵. שיש לו בינה להבהיח בין יום ובין לילה.

נתן לשכוי בינה²⁶, וממין לו: מי יספר שחקים בחכמה וכלי שממים מי ישכיה, שבכי בגשמים וקורא. וכל עוף אין קולו ניכר בין זכר לקבד, חוץ מטווס²⁷. והתרגל. ולתרגל בינה יתרה, לכן מברכים לשכוי בינה.

10 ארכי ב' ע"ב. 11 א' והצפירא חוז כי רבי דתרגומלחא, ועי' גישין סח, ב בריקי בבירשי, וברשי"י שם: שורלי של שד דומת לשל תרגולים. 12 צורין לעיל המה"ה 3. 13 תרגלים קיש קיש. 14 סנהדרין ק"א. א. 15 ברכות ז' א. 16 במדבר כד ג. ובסנהדרין ק"ה, א: בלעם חירג בדגל אחת שאתא ירין ששי רבי בלעם סומא ברחא מניניו היה שנתארה היה עיניו. 17 במדבר כב ג. 18 ברכו ביי במדבר כד ג: נאם המבר, קיא עצמו גבר כי המשיל עצמו לתרגל הידיע לכוין הששות, ואין בעולם מי שיכיר לכוין כעמו של הקב"ה, כי אם בלעם בבג אים ותרגל בשפות, ושיתיה שים בתחמה זו, ואמר כי התרגל קורא שבשה פסמים בלילה, וכן בלעם מציעו וישא משלו ו פעמים, והתרגל נואף מכל העופות ולכן לא הכשר התרגולים לבג המזבח, וכן בלעם היה נואף כמו שדורש חז"ל מן ההסך הסכמי. 19 שבת ג' ב. 20 במדבר כב ל. 21 מלכים א' א. ב. ובסנהדרין ק"ה ב' אשר רכבת עלי וכי שאני עושה לך משנה אשוח בלילה כוזה הכא והסכן והסכמי ותיחית חתם וחיי לו סוכת. 22 א' ד' כ"ב. 23 בבירשי"י שם. 24 א' ד' כ"ב. 25 א' ד' כ"ב. 26 א' ד' כ"ב. 27 עי' רכני בחיי שם.

בָּרַךְ אֱתָהּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּלֵיל
הַזֵּה לְלַיְלָה. הַגְּמֵן לַשְּׁכָרִי הַיְנָה רִיחַ
הַלֵּל וְאֵל, סִיּוֹ גַ' שִׁיבָה נִכְן לַמֶּלֶךְ צְאֵמָה אֲחֵר מֵאֵת
לְיָנֵינוּ נִמְשָׁן שָׁפַע כִּי מִסְמָל הַלֵּלָה מִמְכַוֵּין הַגְּזֵרִי כִי מִמְשַׁעַט לֵאלֹה נִלְאֵה
מִקְוִימוֹת וְאֵל, וְאֵל נִמְשָׁן צִינָה הַנְּקֵרָה יִין (הַמְשֻׁמֵּר) [הַמְשֻׁמֵּר] כִּם הַאֲרֵה
בְּגִזְרֵי הַנְּקֵרָה יִין הַמְשַׁכֵּר הַנְּקֵרָה לֵילָה וְאֵל נְקֵרָה יִין הַמְשַׁמֵּת בְּסוּר יוֹם.
סִיּוֹ גַ' (ע"צ) וְעִי' מִלְאֵךְ בְּצִרְיָאֵל בְּסוּר בְּגִזְרֵת הַגְּזֵרָה וְהוּא מִקְבָּל
מִן יָסוּר דַּמְלֵי, וְגַם כִּי בְּצִרְיָאֵל מִשְׁפִּיעַ מִלְמַעְלָה לְמַטָּה עַל הַמְשֻׁמֵּרִים,
וּמֵאוֹמוֹ הַאֲרֵה צִטָּס בְּגִדְפִי דַמְרַנְוֵלִי וּמַרְעִיד וְאֵל הוּא כֹּוֹנֵן. וְגַם סִיּוֹ
עַם ד' אֲוִמִּיּוֹת גַ' יוֹדֵדָה עֲלֵיָי נִגְדַּ מִ"ט וּמֵלִי מַלְמֵת יוֹם וּמַלְמֵת לַיְלָה
וְהוּוֹ לְבַכְמִין עִי' צִינָה שְׁמַמְסִיק הַגְּזֵרִי וְיֹדַע צִין מַלְמֵת יוֹם וּמַלְמֵת לַיְלָה:

בָּרַךְ אֱתָהּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּלֵיל
הַזֵּה לְלַיְלָה. הַגְּמֵן לַשְּׁכָרִי הַיְנָה רִיחַ
הַלֵּל וְאֵל, סִיּוֹ גַ' שִׁיבָה נִכְן לַמֶּלֶךְ צְאֵמָה אֲחֵר מֵאֵת
לְיָנֵינוּ נִמְשָׁן שָׁפַע כִּי מִסְמָל הַלֵּלָה מִמְכַוֵּין הַגְּזֵרִי כִי מִמְשַׁעַט לֵאלֹה נִלְאֵה
מִקְוִימוֹת וְאֵל, וְאֵל נִמְשָׁן צִינָה הַנְּקֵרָה יִין (הַמְשֻׁמֵּר) [הַמְשֻׁמֵּר] כִּם הַאֲרֵה
בְּגִזְרֵי הַנְּקֵרָה יִין הַמְשַׁכֵּר הַנְּקֵרָה לֵילָה וְאֵל נְקֵרָה יִין הַמְשַׁמֵּת בְּסוּר יוֹם.
סִיּוֹ גַ' (ע"צ) וְעִי' מִלְאֵךְ בְּצִרְיָאֵל בְּסוּר בְּגִזְרֵת הַגְּזֵרָה וְהוּא מִקְבָּל
מִן יָסוּר דַּמְלֵי, וְגַם כִּי בְּצִרְיָאֵל מִשְׁפִּיעַ מִלְמַעְלָה לְמַטָּה עַל הַמְשֻׁמֵּרִים,
וּמֵאוֹמוֹ הַאֲרֵה צִטָּס בְּגִדְפִי דַמְרַנְוֵלִי וּמַרְעִיד וְאֵל הוּא כֹּוֹנֵן. וְגַם סִיּוֹ
עַם ד' אֲוִמִּיּוֹת גַ' יוֹדֵדָה עֲלֵיָי נִגְדַּ מִ"ט וּמֵלִי מַלְמֵת יוֹם וּמַלְמֵת לַיְלָה
וְהוּוֹ לְבַכְמִין עִי' צִינָה שְׁמַמְסִיק הַגְּזֵרִי וְיֹדַע צִין מַלְמֵת יוֹם וּמַלְמֵת לַיְלָה:

בָּרַךְ אֱתָהּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּלֵיל
הַזֵּה לְלַיְלָה. הַגְּמֵן לַשְּׁכָרִי הַיְנָה רִיחַ
הַלֵּל וְאֵל, סִיּוֹ גַ' שִׁיבָה נִכְן לַמֶּלֶךְ צְאֵמָה אֲחֵר מֵאֵת
לְיָנֵינוּ נִמְשָׁן שָׁפַע כִּי מִסְמָל הַלֵּלָה מִמְכַוֵּין הַגְּזֵרִי כִי מִמְשַׁעַט לֵאלֹה נִלְאֵה
מִקְוִימוֹת וְאֵל, וְאֵל נִמְשָׁן צִינָה הַנְּקֵרָה יִין (הַמְשֻׁמֵּר) [הַמְשֻׁמֵּר] כִּם הַאֲרֵה
בְּגִזְרֵי הַנְּקֵרָה יִין הַמְשַׁכֵּר הַנְּקֵרָה לֵילָה וְאֵל נְקֵרָה יִין הַמְשַׁמֵּת בְּסוּר יוֹם.
סִיּוֹ גַ' (ע"צ) וְעִי' מִלְאֵךְ בְּצִרְיָאֵל בְּסוּר בְּגִזְרֵת הַגְּזֵרָה וְהוּא מִקְבָּל
מִן יָסוּר דַּמְלֵי, וְגַם כִּי בְּצִרְיָאֵל מִשְׁפִּיעַ מִלְמַעְלָה לְמַטָּה עַל הַמְשֻׁמֵּרִים,
וּמֵאוֹמוֹ הַאֲרֵה צִטָּס בְּגִדְפִי דַמְרַנְוֵלִי וּמַרְעִיד וְאֵל הוּא כֹּוֹנֵן. וְגַם סִיּוֹ
עַם ד' אֲוִמִּיּוֹת גַ' יוֹדֵדָה עֲלֵיָי נִגְדַּ מִ"ט וּמֵלִי מַלְמֵת יוֹם וּמַלְמֵת לַיְלָה
וְהוּוֹ לְבַכְמִין עִי' צִינָה שְׁמַמְסִיק הַגְּזֵרִי וְיֹדַע צִין מַלְמֵת יוֹם וּמַלְמֵת לַיְלָה:

בָּרַךְ אֱתָהּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּלֵיל
הַזֵּה לְלַיְלָה. הַגְּמֵן לַשְּׁכָרִי הַיְנָה רִיחַ
הַלֵּל וְאֵל, סִיּוֹ גַ' שִׁיבָה נִכְן לַמֶּלֶךְ צְאֵמָה אֲחֵר מֵאֵת
לְיָנֵינוּ נִמְשָׁן שָׁפַע כִּי מִסְמָל הַלֵּלָה מִמְכַוֵּין הַגְּזֵרִי כִי מִמְשַׁעַט לֵאלֹה נִלְאֵה
מִקְוִימוֹת וְאֵל, וְאֵל נִמְשָׁן צִינָה הַנְּקֵרָה יִין (הַמְשֻׁמֵּר) [הַמְשֻׁמֵּר] כִּם הַאֲרֵה
בְּגִזְרֵי הַנְּקֵרָה יִין הַמְשַׁכֵּר הַנְּקֵרָה לֵילָה וְאֵל נְקֵרָה יִין הַמְשַׁמֵּת בְּסוּר יוֹם.
סִיּוֹ גַ' (ע"צ) וְעִי' מִלְאֵךְ בְּצִרְיָאֵל בְּסוּר בְּגִזְרֵת הַגְּזֵרָה וְהוּא מִקְבָּל
מִן יָסוּר דַּמְלֵי, וְגַם כִּי בְּצִרְיָאֵל מִשְׁפִּיעַ מִלְמַעְלָה לְמַטָּה עַל הַמְשֻׁמֵּרִים,
וּמֵאוֹמוֹ הַאֲרֵה צִטָּס בְּגִדְפִי דַמְרַנְוֵלִי וּמַרְעִיד וְאֵל הוּא כֹּוֹנֵן. וְגַם סִיּוֹ
עַם ד' אֲוִמִּיּוֹת גַ' יוֹדֵדָה עֲלֵיָי נִגְדַּ מִ"ט וּמֵלִי מַלְמֵת יוֹם וּמַלְמֵת לַיְלָה
וְהוּוֹ לְבַכְמִין עִי' צִינָה שְׁמַמְסִיק הַגְּזֵרִי וְיֹדַע צִין מַלְמֵת יוֹם וּמַלְמֵת לַיְלָה:

ונעשה גדול מעשר ספירות.

כָּל הַפְּעֻשִׁים. יִיְהִי אָדוֹן כָּל הַגְּשָׁמוֹת:
בְּרַךְ אֱתָהּ יְהוָה הַפְּחִיזִיר גְּשָׁמוֹת
לְפָנֶיךָ מִתְּרִים:

הַגְּזֵרִי לְטַיִי צִרְכּוֹת שְׁמַנְכֵן עַד אֲחֵר צִרְכּוֹת הַמִּרְהָ חַיִּים
אֲדָם לְצַרְךָ כָּל יוֹם אֲשֵׁרִי שְׁהוּא לֹא נִמְחַיֵּץ צִהָם כְּנֹון אֲם
לֹא יֵשֶׁן וְלֹא פָשַׁט מִלְצִישׁוֹ וְכִיזֹא צוֹ [כִּין] עַל מַנְהַגוֹ שֶׁל עוֹלָם הוּא
מַצְרֵךְ, וְיִצְרָפְרֵטוֹ כִּי כוֹלֵס רִוּמִים אֵל אֲוִרוֹת עֲלִיזוּתָם, חוּץ מִשְׁעֵשֶׁה לִי
כֹּל צִרְכֵי שְׁאֵין מַצְרִיכִין צִוְהִ"כ וְצַרִּי"צ שְׁאֵל הַכֹּל אֲסוּרִים צַנְעִילָה
הַסְמֵלָה, וְהִיָּה הַרִצֵּ וְזֵ"ל אֲוִמֵּר כֹּל הַצִּרְכּוֹת צִצִּימוֹ אֲשֵׁילוֹ צִלְלָה כֹּל
צִרְכָה וְצִרְכָה מִשְׁמַחֲמַיִץ צִהָ כַמִּי"ש הַרְמַצִּי"ם וְזֵ"ל (נִפְרָק ו' מַהֵל מַפְלָה
הַלְכָה ד') כֹּד שִׁמַע קֵל וְכו', וְכִשְׁהִיָּה שׁוֹמַעַן מִהַמְּסַדְרִין צִצְהִרִי"י אֲשֵׁילוֹ
הִיָּו קו' הִיָּה עוֹנֵה אֲמֵן אֲמַרְיָהִם וְאֲשֵׁילוֹ בְּלִמְעַע הַמְּרִירִים הִיָּה מַפְסִיק
וְשׁוֹמַק וְעוֹנֵה אֲמֵן, וְאֲחִי"כ הִיָּה מַמְשַׁק צִיּוֹת צִצִּיזִים וּמַפְלִין וּמַמְסִיל
הַעֲקֵדָה וְכו', וְלֹא הִיָּה מִמְסִין מִלְּסַדְרֵן עַד צִצְהִרִי"י כִּיִּי מַקְפִּידִין:

וְסוּר חִי"י צִרְכְּכֵן אֵלֵי הַסִּי צִרְכְּכֵן לְמַטְטוּרִין סִיִּיט שְׁצוֹ שְׁהוּא
נִגְדַּ וְזֵ"ל דַּעֲשִׂיָּה שְׁצוֹ עִי סְפִירוֹת מַמְסָל לַעִילָה [וְטוֹ
סְפִירוֹת] מַעֲלָלָה לְמַסָּל בְּאֹר יֵשֶׁר וְאֹר חוּרָה, וְכֵן יֵשֶׁ לִי ט פִּינִימִים
שְׁהָם ג' כִּלִּים ג' מוֹמִין ג' נִשְׁמוֹת וְכַנְלֵן עִי מַקְפִּידִין וְכֵן יֵשֶׁ צִלְלָה
דַּעֲבִיר אֲמַנְעִי דַּעֲשִׂיָּה יֵשֶׁ אֲם ו' שְׁמוֹת שְׁהָם אֲכִיל אֵיל לֵאֵל
וְכֵלָה הַצִּרְכּוֹת אֲנוֹ מַחְכִּים וּמְטַהֲרִים חוֹזְנִיּוֹת גַ' רִיר דַּעֲשִׂיָּה כִּדִי
שְׁיִכְלוֹ אֲחִי"כ לְהִיָּתוֹת פִּינִימִים מַקְרַצְנוֹת וְאֵילֵךְ כִּי עַמָּה הַסִּי מַמְצַרְכִּין
וּמַקְצִילֵן אֹר וְגִדֵּל כִּדִי אֲשִׁי"י צַמְדִּרְגַם פִּינִימִי עִי"י הַצִּרְכּוֹת:

משנת . אל תקרי מה אלא מאה כדחתיא נס' התכלת ודרשו
 כן לפי שיש בנפשו ז"ק אחריות וכשנפיק אה' על מה יהיה
 מאה כמשמע שתיבה וכמנין האחריות וכן מה ב"מ כ"ג י"ן
 שולח ק' . בגריאם גאס הגבר הוקס על הסס כתיב שהקיס
 מאה ברכות כמין על . בכתובים כי כן יבדך גבר כי כן
 גמי' מאה יבדך יבדך כתיב עכ"ל וכל זס כתוב גס בריש
 שבילי סלקט . ובכפר המנ' לקס עליו סגלוס סאריך כסוד
 סגלוס סולת זכסוף אמר לטן אחס בני הגלות שימו לב לדפס
 את אלסי' ולנרך ככל יוס ק' ברכות כדי שתתדרכו טסס כי
 ע"י סברכות סאלו אנו חיים וקיימים בגלות לכן טמעו אליו
 ואל תקילו כסס עכ"ל :

ובמין ק' ברכות כך הוא . כמסיל . ועני' . ואשר יזר ולי"ת
 ותסילין וכו' ברכות על סתורס ברי ז' וס'י מאלקי נשמש
 עד בגומל סדיס טוכיס ברי כ"ג . וברוך שאמר וישתכח ות'
 ברכות דק"ט סחרית וערכית ברי לג' ונ"ז של שלס ספלול ברי
 ' . וי"ג כשני סעודות שסדס סופד ככל יוס ברי ק"ג . וכיוס
 סשכח סקר מהסגון זס אחד מק"ט של פרבית . וסל ססילין
 וי"ב ככל ספלס ססרי' ברי ל"ח וכסגון אנו מוסרסין סמס על
 קידוש סליה וסחד של סחרית ח' של מוסף ושסס של סעודס
 שלישית ברי י"ו וסס מנרך ברכת סמוון על כסוס יס עוד
 סיס ככל סעודה סוו לבו כ"ב וסמלאו עדיין ססריס י"ו
 ונריך לזכר למלאותן באכילת סירות וסחית מסקין וברית
 כשמים ומי סאין לו כדי למלאות יענס אמן על ברכות סעולין
 כסורס וכסססרי ויכוין ללאת כסס י"ח . וכיוס סספיות ססרי'
 ד' וכסכו אחרונים למלאותן בברכות סריח ואין לנרך כסס
 טסס אס לא כסיסח סדעת . וכסססע בלכ שאסור לסריח
 כדליתא כס"ט י"ד סימן סר"ס רריך לסיית זסיר למלאות
 סססגון בברכות אחרות . ומדברי סיי"ד סג"ל סוכית מ"א דכיוס
 ססיפוריס מותר לבריח וכ"כ כסדר בריס אסנס סכנסת סגדולס
 לא סססיס עמו ודעת רבינו כסלי"ס סול דלפי' כסאר ססניוט
 אין לסריח ע"ט :

שלא עשני גוי . כ' סג"ח יס מקסיס אמתי לא מנרך טעמי
 יסרלל כמו סאר ברכות סמנרכין על סט כס סוקח עוריס
 וכוונתו ומתלויס מסיס דנות לאדם סלח נברח מסנכרל ולכן
 ספרי' סלואי סלח עשני ועסכו עשמי אני מנרך סלח עשני
 עכ"ס או עכד או אסס עכ"ל :

ועס קדם ובירך זוקף כסיסיס קידס סבירך מתיר אסוריס לא
 יכרכו סניון סנתן ס. דלכ זוקף לגמרי ברי מתיר אסורי'
 ככל . סנתן על כסויס על מטי' : כסכ כס"ט סימן סכסכ
 יס נסגין סאר סבירך אחד ברכות ססאר וענו אחריו אמן
 סאר אחד ססעיניס אמן ומכרך ועוניס אחריו אמן וכסדר
 כס טעמיס כל אותס טעמו אמן סחילה ואין לערער עליסס
 ולומר סכבר יאלו בלמן טענו סחלס מפני ססמנרך אינו מכויין
 לסולח אחריס ואפי' אס סיס סמנרך מכויין לסולח אחריס
 כס מכויניס סלח ללאת בברכות עכ"ל סס"ט . ועוסי' כן כדי
 לסיית י' אמניס כדליתא כוונת סנריך אדם לענות ככל יוס
 לסיניס מדיס זדיק דסיינו (ד) אמניס . (ד) קדושות (י) קדישי'
 (ק) ברכות וסל דלריך לנרך מאה ברכות סכילו סגור כ"ח
 סימן ס"ו ח"ל הניא סיס ר' מאיר אומר מאה ברכות חייב אדם
 לנרך ככל יוס וכסכו על דרס סססוקיס יהסיב רב וסרוני'
 ריש מסיכתא דמתא מחסי' דוד סמלך ס"ס חיקן מאה ברכות
 דכתיב הוקס על ע"ל בגמטריח מאה סוו כי ככל יוס סוו
 סחי' מאה נספוט מיסרלל ולא סיו יודעיין על מה סיו מתיס
 עד סחקר וסנין ברות סקודס וחיקן להס ליסרלל מאה ברכו' .
 ועל כן חיקנו סממיס ז"ל אילו סברכות על סדר סעולס וססגנו
 לסעליס מאה ברכות ככל יוס ונריך כל אדם לזכר כסס
 וספוח' אל יסחות ומסוקי יוסף על כל ברכס ברכס סנתק'
 לו כמו סאמר סממיס ברוך ס' יוס ככל יוס ויוס תן לו
 סעין ברכותיו ואמתי' כס' כילד מברכין אמר רב יסודס אמר
 סמולל כל סכסס מן ססס"ו כל א ברכס כלינו מעל ונריך כל
 אדם לזכר סלח יבא לידי מעילה עכ"ל סטור וסרד ר' מנחם
 די לונזו כדרך חיים סלו כ' כסס סר"ט בר למה סרמזו מנ'
 זו כסורס וכנתיאס וככסוכיס . כסורס מה ס' אלסיך סולל

דרך החיים

(א) סספסיס קדם אור כיוס לא יבך ברכת סנותן לסכו בינע עד סיאיר כיוס וספי' סמע קול סרנגול יס לזכר לסחלס
 וכדיסנד יל אסילו לא סמע קול סרנגול ודוקא בירך לאחר חלות אכל קודס חלות אפי' סמע לא יל ונריך לנרך ס"ט
 (ב) סיטיב ס' (מ"ז) : (כ) אפי' כמדבר סרינו סומע קול סרנגול חייב לנרך גס חרס יבך ברכת סגותן לסכו בינע (סס) :

ברוך אתה יהוה אלהינו סלקה העולם . הנותן לשכוי בינה . לבין יום
ובין לילה :

בברח וכבר כסכנו למעלה כי רוח לפיות מנשבת כחלות הלילה ודופק' סרנגול וקורא . ודע כי רוח סהוא סעי
 מנפון לסר המסמש לסני סגבורה סקקרא גבריאל וסון ססס קולות וסחר קריאס זו מבריו כל מעסע בני סעולס
 לפי סקסח סוסר כמתניו (וכסכ) כיוס כל מעסע סעולס הזס (ומכריז) כליה וססססוררות רוח סהוא כל לסולס
 סספל עד כסי סרנגול סקקרא גבר על סס סגבר (ר'ל גבריאל) סכא אליו רוח ממנו וכסעס ססגבר סעליון קורס
 למעלה כל סרנגול עולס קרין ולפי סברוח סהוא נמ' זו בינע לסכחין כין יוס וכן לילה לזס אנו מברכין ברכס
 זו עכ"ל (וכסכ מהרמ"ק סכו"י כג') כסססר קסן גבריאל' וכסססר סלס סכו"י עס סמלה כגי' מלך גבריאל .
 ח"ל קוסכרס דסאר' ז"ל ברכת סנותן לסכו בינע וכו' סענין סול כי לילה סול מחות וסליך כסוד ליל וליה ולכן
 אנו מברכין ברכס זו מחלות הלילה וסליך . וסכו סול גבריאל' וסוד סגבורה וכחתי סליה נמסכח על סגבורה כח
 סארס סבינע וסו סטון לסכו בינע וסל ממתקת כסוד ויבא לו יין וישח כסוד יין המסמח וסול סוד סיוס
 וסגבורה כעמ' סוד יין סמסכר וסול סוד הלילה וסו לסכחין כין יוס וכו' סהוא ע"י יין המסמח של בינע וסול
 סמכחין יוס וכן לילה ע"כ :

דרך החיים

עס קידוס וכיך סלח עשני אסס אפי' יבך אפי' סלח עשני גוי וסלח עשני עכד (אחרונים סימן מ"ו וכן ססמכר) וס"ט
 קדם וכיך סלח עשני עכד קודס סלח עשני גוי מ"ט יבך אפי' סלח עשני גוי (עי' ס"ו ומ"א א"ר אס כסי' ע"ה) :

ברוך



ירושלם
 סוד סלסס
 סריס ססס
 סלסס למד
 סר ברכות
 סר מעסר
 סר סרלל
 סר סמסר
 סר וסס ח"ו
 סר עוד
 סר ס"ג וסססר
 סר סרסס לל
 סר סרסס יסכ
 סר סרסס סרסס
 סר וסססון מכל
 סר סקד סרס
 סר סרסס
 סר סלסס כססר
 סר וססס
 סר סר סעולס
 סר סרסס כירך
 סר סלסססררר
 סר כמלסככו
 סר וססס וססס
 סר כוקר וכוקר
 סר ססס . נסס
 סר כ' . סיי'
 סר סלסיס אכ
 סר . וסססל
 סר סלסילות וכ'
 סר סססס וססס
 סר אפי' סלח
 סר וססססו אף
 סר סון כין כ'
 סר כ' סלסר
 סר נממי . אכל
 סר וססססס
 סר כססס עור
 סר ולססיד
 סר כ' .
 סר וכן לא
 סר : כל זמן
 סר ינך רומז
 סר . אססי
 סר סלסס
 סר וססס עס
 סר סוד יוזג
 סר וססס
 סר סר סרסס

לילה כי התעוררות בתי' האהבה והיראה שבא לאדם אינם מצד עצמם כ"א שבא לו מלמעלה ע"י בתי' שכי' רחמיית שיש למעלה שהוא המבטח בין יום ובין לילה דהיינו בין חסדים לגבורות ע"י המשכנת בינה עלאה וכן ע"ז כל שאר הכרכות וכל סוד המפלה למתנתו בהם ומשכיל על דבר ימצא.

תורת אור פ"ב.

(ב) להבחין בין אור דקדושה ובין חושך דקלפה:

קודם הכרכות הללו או' הנותן לשכני בינה להבחין בין יום כי לפי שעיקר הטיבה ליציאה מן החושך דמות דק"ג להאיר אור האלקי הוא בבוקר אור דקא שאז נפסק שלישט אלנא דמותא כ"י וכידוע דמתצות לילה ואילך מתחיל הארת אור החסד אך העיקר הוא בבוקר אור שאז הוא גילוי אור החסד והוא הכוננת התנוגגל ביום כ"י... וכזה נמשך התעוררות המשוכה ככ"א כ"י היינו להבחין יתרון האור מן החושך רקלפה שהוא ראשית הכנה להודאה אמת שע"י הועת והכנה חדו הנותן לשכני בינה כ"י וכמ"כ במלאכים עליונים הוא הטעם שבאור הבקר דקא או' שירה כ"י כמ"ש כ"י יחד כ"י כמ"ש בחזו' כמו שישמח אדם באור הבקר כמה שיצא מן החושך שקדם לו שנקי' קדושתא דצפרא ע"כ אמר שמחה בצפרא כ"י ורונא ברמשא כ"י כי חסד אל כל היום וכו'.

תורת חיים שמות על קח ונע לעל ברכות השחר ס"א סק"ג

ג. שישו:

הנה אר"ל (כרכות ד"ט ע"ב) כי שמע קול חתנוגל ליימא ברוד הנותן לשכני בינה. ולכאורה אינו מוכן למה נקבעה ברכה זו על קריאת החתנוגל וכי שמע קול חתנוגל ליימא ברוד הנותן לשכני בינה. דאז דקא הוא חיוב הכרה. ובתושי' שם וה"ה זו לא שמע קול חתנוגל אלא שהוא זמן קריאתו מברך אז ברכה זו, דאין ברכה זו אלא להבחנה על הנתא אוהה שהחתנוגל מברך והוא נתנה מן האור. וכמאר"ל (סנהדרין דצ"ח ע"ב) בהמשל החתנוגל אמר שהאור שלי הוא, דהא גופא קשיא מפני מה החתנוגל מברך בין לילה ליום ומפני מה הוא הנתנה לאור. אך הענין הוא דהנה כל הגוראים דלמטה הרי יש להם שרשם למעלה. וכמאמר אין לך עשכ מלמטה שאין לו מול מלמעלה המכה בו ואומר לו גדל וכה"כ גבוה מעל גבוה שומר וגבורים עליהם, והנה מה שלמטה הוא החתנוגל גשמי הנה למעלה כשרש שורשו בעולם היצירה הוא מלאך גבריאל ובשרשו באצילות הוא בחינת ה' גבורות דאימא המעוררים בחינת המלכות דאצילות לעלות מירידותו כב"ע.

... והנה החחלה ענורת היום הוא מתצות לילה, דאיאת כזהר כפלגות לילה קרב"ה אתא לאשתעשעא עם צדיקא בנינוא דצדן, ואז חפ"ה"ג דאימא מעוררין את בתי' המלכות בתי' הפנימי' והחיצוני' שלה, דחיצוניות אשר רגליה יודדת לכרך כדוררים רב"ע תעלה באצילות ופנימי' המלכות תתלה מהתעלה אשר

אור התפלה

(א) לי יינשמות" דייקא:

ע' לעיל מודה אני ס"ח סק"ב.

(ב) פגרים כשמבטלין תורה ובגמן הגלות:

מה שנק' פגרים היינו בזמן שאין בהם חיות שעסק התוס"ע הם חיינו ואורן ימינו ונק' בתי' לנו לחסו בלחמי בתי' להם ומזון וחיות כמ"ש ע"פ ראשי המטות, אבל כשמבטלין מן החו' ואין בהם חיות אז נק' פגרים וכמו שבבתי' שירה נק' ג"כ פגרים שהרי מבטלין ככל בוקר המזחזי נשמות לפגרים מותם שאין בהמ"ק קיים הוא בתי' שירה כנשי" וכמ"ש בתי' פ' רישו כד"ה ש"ה כ"י היינו בחילולים

אור התורה ל' ל' ע' תשחת 1416

יא. ברכת איני דאדמו"ר מוה"ש"י"ב:

דער טאטע זאגט:

אלקי — כאלו הי' כחוד עליי טעם זקף גדול, והפסק — נשמה שנתת בי טהורה דיא — הפסק — אתה בראתה — הפסק האט מצן דייטליך קלאר געמונט וואס דער זאג אלקי מיינט, וואס טהורה איז אין וואס אתה בראתה מיינט.

לקוטי דיבורים ח"ג ע' 896

יב. איך לנהוג כשניעור כל הלילה:

ע' לעיל נטילת ידיים ס"ה.

יג. כש"ש הוא תחלת התפלה:

והוא חחלת התפלה גם קודם לאשר יצר כמ"ש בגמרא פ' בתרא וברכות ד"ט ע"ב כי מתער ג' שנתיה אומר אלקי נשמה שנתת בי טהורה היא כ"י.

לקוטי תורה דברים א, א ונע לעיל מודה אני ס"ח

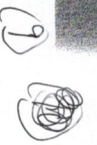
הגותו לשכני בינה

השפיעים: א. פעולות וא' מה נמשך לאדם התעוררות באה"י. ב. להבחין בין אור דקדושה וחושך דקליפתו, ג. שרש, ג. זמן אמירתו, ד. שכני לי ראי.

א. פעולות:

(א) מה נמשך לאדם התעוררות באה"י:

והנה שאנומרים בחחלת ברכות השחר הנותן לשכני בינה להבחין בין יום ובין



צא פוקח עורלים, מתיר אסורים, זקוף כפופים

ראשית לך כו' משא"כ כספי דקליפה נא עיניים להם ולא ידאו כו'. והענין הוא לבחי' ראיינת השכל היינו כמ"ש איהו חכם הוראה אח המולד כו' דהיינו הכרה במהות הדבר כאלו רואה בעיניו ממש, וכל הוזהר לאסתכלא ביקרא דמלכא כו', ואין לסי' דקליפה ראיית השכל במהות הדבר כו' כידוע לר"ע.

ואח"כ יאמר מתיר אסורים, כאשר אם האסור שהידיים אסורים וקשורים והידיים מהם מודות כמ"ש חסד דודעא ימנא כו', וככה כשנ"כ גובר על נה"א אז מודות הנה"א אסורים וקשורים כאדם המסור בידי זרים כו'.

ואח"כ יאמר זקוף כפופים כי עיקר ההפרש בין אדם לבהמה שהאדם הולך בקומה זקופה היינו שהורגש למעלה ולמטה ממנו הלב ולמטה מנכנס והרגלים שהוא סוד המעשה. וככה הנה"א העיקר הוא השכל השולט על המדות עד הגיעו למעשה. וכמו שהרגלים עיקר קיום מעמד כל הגוף כי כשונכשל בהגליו יפול ממלא כל הגוף. כמו כן העיקר הוא להיות סור מרע ועשה טוב בפועל ממש. וכתי' אלה המצוות אשר יעשה אותם האדם וחי בהם כו' והזיפור כתי' דרך רשעים באפילה לא ידעו ידעו כמה יכשלו כו'.

מלביש עורלים

הטעמים: א. טעם שתקנו ברכה עי"ג. קבלת עול. ג. עורמים ממצות. ד. טעם שבא אחרי זקוף כפופים דלא כבב"מ. ה. טעם שמבב"מ אע"פ שיש מה ללבוש.

א. טעם שתקנו ברכה עי"ג: תקנו לנו ברכה השחור כמו מלביש עורמים מתיר אסורים המכין מצעדו גבר כחמת שאצל אדם כדחתה אדמה לעליין כל כחותיו אפילו להלביש בגד ומעיל הכל הוא כח שם ה"י ב"ה ואין דבר חוץ ממנו.

ג. קבלת עול:

ואח"כ יאמר מלביש עורמים. דהנה אר"ל האוחז ספר תורה ערום נקבר ערום כו' ומסיק ה"מ ערום בלא אותה מצוה, ויוכן מזה מ"ש והנחש ה"י ערום כו' דהיינו מפני שהנחש הוא מג' קליפות המטאות לגמרי שאין בהם טוב כלל וע"כ ה"י ערום כו'. וכתחלה תולדות האדם מצב הנה"ש הוא ערום בלא גליון אלא קוף ממעשה המצוות וכה"ג. אך ע"י קבלת עורמ"ש הוא כלוכש לכ"ש שמקפח אותו מראשו ועד גולו. וכידוע כ"י ככמה מקומות. וזהו"ע מלביש עורמים שהוא קבוצת"ש (ומ"ש מלביש כו' ע"ש שאר"ל ל בת קול מברז ככל יום כו' וע"י מביא כל התעוררות האדם לעבודת הש"ת).

צא אוי התפלה

נעלמה בעינ"י וסילוקה בזמן דחוצין דג"ע אסתימו. וכן מלאך גבריאל מעורר את הנשמות שיתענו ויהנו מריו השכינה שבג"ע החמתן והעלין ...

והנה עלמה תחאה כנוגה ועלמה עילאה דגם בשתי"ז הנה התחלת עבודת היום הוא מתצות לילה. וכמו שאמר דוד תצות לילה אקים לחודתי לך וגו' הנה אז הרי התנוגל ושרשו ממלאך גבריאל קורא לעורר את האדם שיקום לעבודת הבורא. וכדאיתא בהיר' שהתנוגל קורא שלא בטובתו להיות דחויין שלהורי ואשא מיקודין לי תחת גרפתי ומחמת זה קורא, ומצא כי ברכת הנותן לשכרי בינה שהוא על השרש ומקור שבספי' הבינה ומלכות ואצילות הוא דוקא בזמן קריאת התנוגל. להיות כי זמן קריאתו הוא בזמן ההתעוררות. וה"ג דאמא שמתעוררים את בחינת המלכות בהתעוררות החיצונית שבה כנ"ל. ובכ"י"ע הוא בזמן שנבריא ממצור נשמות הצדיקים כנ"ל.

ג. זמן אמירתו:

והחסד ר' אבא פירסאן דאט דרעצ"ל: כ"י אנו איז דאך דרע מנהג צו זאגן ברכות השחר באלו אין דרע פיר אין הויז. . . . נאכדעם ווי ער טרונקט אפ קאווע אין רעזיס דברים כטלים איז ארום איינס אויגעזע קומט ער אין ביהמ"ד אין שטעלט ידן אוועק זאגן הנותן לשכרי בינה — א קלוגער האן. סי' השחיות תשי"ד ע' 20

ד. שכני לי רא"י:

ע' לעיל ברכות השחר ס"א סק"ג.

פוקח עורלים, מתיר אסורים, זקוף כפופים

אמנם פרטות המדרגות לפי ציור קומת האדם בגופו כסדר תחלה פוקח עורלים שהוא שיטת העין הזומרי ויראה בראיית עיני השכל באלקים כמו ראו מי ברא אלה עינים להם ולא ידאו כו' והנה פוקח עורלים עינים לראות תיכף ומיד בהקיצו מן השינה ואח"כ מתיר אסורים כידים ורגלים שהוא מאסר תומר הגוף שיושב וקשור בחושך כו' וזקוף כפופים להיות כתי' אדם בקומה זקופה להלכי בוראו ולא כרות הכהמה שיווד למטה כו' . . . בכתי' אור פנימי בגוף באור וכלי פוקח עורלים בכתי' תה"ד ומתיר אסורים כידים שהוא כמדות וכפופים ונפלים בנה"י כו'.

תורת חיים שמת קח, ב' ונע לעיל ברכות השחר ס"א סק"ט

ואח"כ יאמר פוקח עורלים כו' כי עיקר ההפרש בין ט"י דקדושה לס"י דקליפה הוא בראיית עין השכל דחכמי ישראל שהמה נקי עיני העדה וכמ"ש ורא

110